

Handläggare
Ingela Hyddmark
Telefon: 08- 508 33 50

Till
Utbildningsnämnden
2018-05-24

Med undervisningsskickligheten i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2018/558

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Niclas Westin
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått slutbetänkandet ”*Med undervisningsskickligheten i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17)*” på remiss. I utredningen föreslås ett professionsprogram som syftar till bättre förutsättningar för lärare, forskollärare, förskolechefer och rektorer att utföra sina uppdrag.

Slutbetänkandet och dess förslag är skrivna i en reformvårdande anda, vilket innebär att de förslag som lämnas är ämnade att förbättra och justera tidigare reformer och ge dem en nationell ram. Utredningen direktiv har inte medgett att skarpa förslag lämnas i alla delar, då ambitionen är att professionerna ska ha ett stort inflytande över professionsprogrammets slutgiltiga utformning.

Utbildningsförvaltningen tillstyrker generellt utredningens förslag men lämnar i yttrandet synpunkter på några delar.

Utbildningsförvaltningen avstyrker utredningens förslag om att strikt koppla karriärstegsreformen till professionsprogrammets kompetensnivåer.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 15 september 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag syftande till att ge bättre förutsättningar för lärare, förskollärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag och bland annat se över behörighets- och legitimationsreglerna. Utredningen delredovisade sitt uppdrag den 8 juni 2017. I delbetänkandet redovisades de delar av uppdraget som rörde justeringar av legitimations- och behörighetsreglerna, uppdraget att utreda om förskolechefer i förskolan borde benämnas rektorer i skollagen och uppdraget att se över hur en god introduktion i lärar- och förskolläraryrkena kunde säkras. Utbildningsförvaltningens remissvar på delbetänkandet behandlades av utbildningsnämnden den 21 september 2017

I slutbetänkandet från den 12 mars 2018 har utredningen lämnat förslag som syftar till att ge bättre förutsättningar för lärare, förskollärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag och utveckla ett förslag om ett professionsprogram i syfte att skapa en sammanhållande systematik för såväl utveckling av lärares och skolledares kompetens som dess strategiska användning.

Ärendet

Utbildningsnämnden har fått slutbetänkandet *"Med undervisningskickligheten i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17)* på remiss. Utredningen har haft i uppgift att på olika sätt överväga hur den svenska skolan kan förbättras genom att utveckla skolprofessionernas attraktionskraft. I betänkandet föreslås ett sammanhållet professionsprogram som syftar till bättre förutsättningar för lärare och rektorer att utföra sina uppdrag. Det föreslagna professionsprogrammet bygger på tre antaganden:

Att det behövs ett samlat och förstärkt grepp för lärares och rektorers professionella utveckling under hela yrkeskarriären, det vill säga professionsprogrammet behöver en kompetensutvecklande del.

Att det behövs tydliga beskrivningar av lärarkompetenser från grundläggande nivå upp till avancerad nivå samt att det måste finnas robusta och tillförlitliga processer för att identifiera och erkänna olika nivåer av kompetens.

Att det behövs mer utvecklade modeller för att använda kompetens så att identifierad och erkänd kompetens kan användas mer strategiskt.

Utredningen föreslår fyra nationellt reglerade kompetensnivåer för legitimerade lärare: legitimerad lärare, erfaren lärare, meriterad lärare samt särskilt meriterad lärare. Motsvarande nivåer ska finnas för förskollärare. Därtill föreslås två kompetensnivåer för rektorer: rektor och meriterad rektor - och motsvarande för förskolechefer.

Ansvar för professionsprogrammet ska ligga hos en myndighet eller en organisation. Denna fråga hanteras av 2017-års Skolmyndighetsutredning (U 2017:04) som lämnar sina förslag i juni 2018. I utredningen benämns denna organisation/myndighet som *funktionen*.

I utredningen finns förslag på ett professionsprogram som på sikt förväntas kunna förbättra premisserna för skolor med svåra förutsättningar att rekrytera erfarna och skickliga lärare och rektorer.

Ett kapitel i utredningen ägnas åt lärares och skolledares administration och det som benämns som överdokumentation. I utredningen fastslås att undervisning är lärarnas huvuduppdrag, att rektorer och förskolechefer ska vara pedagogiska ledare, och att förutsättningarna för kärnuppgifterna är avgörande uppdragens kvalitet.

Statens skolverk föreslås få nya uppdrag i form av återkommande lärartidsstudier samt erbjuda huvudmän stöd för analys och utvecklingsarbete för att arbeta systematiskt med frågan om hur lärares och skolledares arbetstid används med kärnuppgifterna i centrum. Vidare föreslås att Skolverket bör utforma en kompetensutvecklingsinsats för praktisk organisation och arbetsmiljö för skolledare.

I utredningen återfinns även förslag på behörighetsgivande utbildning för personer som är nära lärarexamen samt vissa övriga frågor, som rör lärar- och förskolläraryrkena.

I utredningen är ett antal centrala begrepp definierade. När utbildningsförvaltningen i sitt svar använder motsvarande begrepp ska de förstås *på samma sätt som de definieras i utredningen*.

Begrepp och dess definitioner:

✓ **Kompetensutveckling**

I betänkandet används kompetensutveckling och kompetensutvecklingsinsatser som paraply för olika insatser som görs för att stärka den enskilda lärarens eller rektorns

kompetens huvudsakligen utifrån den individuella lärarens eller rektorns behov och prioritering.

✓ **Elev**

Begreppet omfattar även barn.

✓ **Lärare**

Begreppet lärare omfattar även förskollärare och fritidspedagoger.

✓ **Rektor**

Begreppet rektor omfattar även förskolechefer.

✓ **Skolenhet och förskoleenhet**

Begreppen skolenhet och förskoleenhet syftar på skolan eller förskolan i fysisk mening.

✓ **Undervisning**

Undervisning definieras på samma sätt som i skollagen, nämligen "*sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden*". När utredningens använder begreppet undervisning inryms också att processen, som skollagen preciserar, planeras, anpassas och utförs på olika sätt beroende på givna omständigheter men alltid utifrån gedigen kunskap.

✓ **Pedagogiskt ledarskap**

I utredningen hänvisas till två definitioner vilka dels förutsätter varandra och dels ska förstås som en helhet. Den ena beskriver ett ledarskap där rektorn skaparförutsättningar för undervisning och lärande, och den andra ett ledarskap där rektor leder skolans kärnprocesser – undervisning och lärande. I utredningen återfinns begreppen det pedagogiskt ledarskap och det pedagogiska uppdraget. De båda begreppen är synonyma.

Från utredningen framgår att det är viktigt att redan verksamma lärares, förskollärares och rektorers kompetens, erfarenheter och ansvarsuppgifter säkras och omhändertas i de nya professionsprogrammen och dess strukturer.

Utredningen har inte haft i uppgift att föreslå vilken organisation eller myndighet som ska ansvara för professionsprogrammet. Denna fråga hanteras i stället av 2017 års Skolmyndighetsutredning (U 2017:04) som lämnar sina förslag i juni 2018. Tidpunkten för när organisationen kan komma till stånd påverkar också när professionsprogrammet i sin helhet kan etableras. I betänkandet används *funktionen* för den ännu ej bestämda organisationen.

Slutbetänkandet och dess förslag är skrivna i en reformvårdande anda, vilket innebär att de förslag som lämnas är ämnade att förbättra och justera tidigare reformer och ge dem en nationell ram. Utredningens direktiv har inte medgett att skarpa förslag lämnas i alla delar, då ambitionen är att professionerna ska ha ett stort inflytande över professionsprogrammets slutgiltiga utformning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för utveckling och samordning i samråd med förskoleavdelningen, grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa samt avdelningen för personal och kompetensförsörjning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Övergripande synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till stora delar av utredningens förslag. Flera av de förslag som utredningen lämnar har god potential för ett utvecklat, långsiktigt och systematiskt arbete för professionsutveckling och kompetensförsörjning i skolan.

Konsekvenser för barn, barns rättigheter och jämställdhet

Utredningen (SOU 2018:17) Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling innehåller en konsekvensanalys av hur förslagen påverkar barn och elever. Utredningen kommer fram till att förslagen syftar till att förstärka kvaliteten i undervisningen i skolan vilket bidrar positivt till barns och elevers situation och utvecklingsmöjligheter. Ytterligare en slutsats som utredningen når är att om lärare och rektorer får ägna än mer tid åt kärnuppgiften kommer det öka elevernas möjlighet till förbättrad måluppfyllelse (Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling, SOU 2018:17 s. 597).

I analysen av hur barn och elever påverkas lyfter utredningen även fram att när lärare och förskollärare deltar i kompetensutvecklingsinsatser kommer elevernas/barnens situation påverkas eftersom ordinarie personal inte finns i verksamheten. Utredningen gör bedömningen att de positiva konsekvenserna av förslaget överväger de negativa när barnets bästa prövas (ibid. 597-598). Utredningen lyfter särskilt fram att lärare som undervisar i grundsärskola, gymnasiesärskola, specialskola också omfattas (ibid. 598).

Barnets bästa har prövats i detta tjänsteutlåtande. De artiklar från barnkonvention som tillämpats på förslagen i utredningen är de vägledande principerna, artikel 2, 3 och 6, samt artikel 28 och 29 i barnkonventionen. Förvaltningen når ingen annan slutsats än den som presenterats i utredningen och som redogörs för ovan.

Utredningen, i såväl dess helhet som i dess olika förslag, syftar till att ge lärare och rektorer bättre förutsättningar att utföra i sitt uppdrag, vilket får anses ligga väl inom ramen för Barnkonventionens intentioner.

Förvaltningens slutsats är därför att betänkandets förslag kan bidra till ett arbete mot att uppfylla delar av barnkonventionens artiklar och därmed barnets bästa.

Förvaltningen ser att syftet med förslagen, att stärka professionens, det vill säga lärares förskollärares, rektorers och förskolechefers, utveckling och undervisningsutveckling innebär en utveckling och förstärkning av förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande.

Förslagen i utredningen bedöms inte ha några negativa konsekvenser vare sig för jämställdheten mellan kvinnor och män eller mellan flickor och pojkar. I såväl lärar- och förskolläraryrkena som bland rektorer och förskolechefer är majoriteten av de yrkesverksamma kvinnor. De föreslagna professionsprogrammen bör bidra till en positiv utveckling av jämställdheten genom att yrkenas status och attraktivitet ökar.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Bilagor

1. Med undervisningsskickligheten i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17)
2. Utbildningsförvaltningens synpunkter på utredningens specifika förslag.